შაბათი, 3 ღვინობისთვე. № 40 — 1915

კონსტანტინე ბალმონტი

მიმავალი ლანდები

მე ოცნებით ვკრეფდი ერთად ლანდებს, მთისკენ მინაშურებს,
ლანდებს მთისკენ მინაშურებს, ფერ დაკარგულ, ბნელი დღისას,
სიხარულით მივყებოდი მოცახცახე საფეხურებს,
მოცახცახე საფეხურებს დიდი კოშკის სიმაღლისას.

და რაც ზევით ავდიოდი, უფრო ცხადად ირკვეოდა,
უფრო ცხადად ირკვეოდა შემოხაზვა შორი გზისა,
და რაღაცა უცხო ხმები ჩემს გარშემო იბნეოდა,
ჩემს გარშემო იბნეოდა ხმები მიწის, ხმები ცისა.

და რაც ზევით ავდიოდი, ანათებდა მეტად სხივი,
ანათებდა მეტად სხივი შორს ამართულ მთის მწვერვალებს,
და ნათება შორეული ვით სინაზე ღვთაებრივი,
ვით სინაზე ღვთაებრივი მიხარებდა დაღლილ თვალებს.

ქვევით ღამე მიდიოდა, ქვევით იყო ღამე ბნელი,
ღამე ბნელი მოეფინა მიწას ძილის სიზმრით გართულს.
ჩემთვის კიდევ ანათებდა დღის მნათობი საყვარელი,
დღის მნათობი საყვარელი სცილდებოდა მთას ამართულს.

ძივხვდი როგორ უნდა კრეფა ლანდებს მთისკენ მინაშურებს,
ლანდებს მთისკენ მინაშურებს, ფერ დაკარგულ ბნელი დღისას,
მე სულ ზევით მივყვებოდი მოცახცახე საფეხურებს,
მოცახცახე საფეხურებს საოცნებო სიმაღლისას.

პავლე იაშვილი

კ. დ. ბალმონტი

რუსეთის სახელგანთქმული მგოსანი, დღეს, 3 ღვინობისთვეს, „არტ. თეატ" დარბაზში „ვეფ. ტყ.", შესახებ ისაუბრებს და „ვეფ. ტყ." რუსულ თარგმანს წაიკითხავს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

3 ღვინობისთვე

ბაქოს ქართველობა ჩვენი ქვეყნის განაპირა ქართველობა ხშირად უფრო მეტს ცხოველ-მყოფელობას იჩენს, ვიდრე შუა გული...

ამის დამამტკიცებელია, სხვათა შორის, ბაქოს ქართველობა, რომელმაც არარაისაგან რამდენიმე საკულტურო საქმე შეჰქმნა, აგერ ათი წელიწადია ქართ. დრამ. ხელოვნებასაც საძირკველი ჩაუყარა და მის საკეთილდღეოდ ბეჯითად მუშაობს: ადგილობრივ ბევრ ნიჭიერ სცენის მოყვარის გარდა რამდენიმე ცამსახურებული მსახიობიცა ჰყავს და ყოველწლიურად ახალ-ახალ პირს იწვევს რეჟისორად. ეს უკანასკნელი გარემოება კი თავდებია სასცენო ხელოვნების აღორძინებისა და სცენის მოყვარეთა განვითარებისა...

წელს ბაქოს დრამ. წრემ რეჟისორად მიიწვია ცნობილი დრამატურგ-მწერალი მსახიობ-რეჟისორი ვალ. შალიკაშვილი.

ეს კი იმის მომასწავებელია, რომ ბაქოელები წელსაც ხელოვნურად დადგმულ წარმოდგენებს იხილავენ, თუ სცენის მოყვარეთა დასმა ბეჯითი მეცადინეობით და წრემ—საჭირო მოწყობილებისა და იდეური რეპერტუარის მიწოდებით რეჟისორს ხელი შეუწყეს...

იმედია, ბაქოს მუდამ ფხიზელი ქართველობა გულუხვი თანაგრძნობით მოეპყრობა სამშობლო ხელოვნების საქმეს და დრამ. წრეს წელსვე, ამ ათი წლის ნაყოფიერი მოღვაწეობის თავზე, შეაძლებინებს, საკუთარი თეატრის აგებას საძირკველი ჩაუყაროს.

ამ რწმენით მივესალმებით და ვუსურვებთ გამარჯვებას, როგორც რეჟისორსა და დასს, ისე ქართ. დრამ. წრესა და ბაქოს ქართველობას...

—

„ვინ ხართ—რა გსურთ?“ რომელი თვალხილული არა ჰხედავს ჩვენი საზოგადოებრივ-ეროვნული ცხოვრების მოუწყობლობას, ვის არ განუცდია ჩვენი ხალხოსნური სევდა, იდუმალი თუ ცხადი დევნა შევიწროება, თანდათანი აბუჩად აგდება:

— ვინ ხართ, რა გსურთო?

და ეს მაშინ, როდესაც კარგად იციან, და თუ არ იციან, უნდა იცოდენ,—ქართველი ერის სამი ათასეული წლის ისტორიული ცხოვრება, საქართველოს წარსული სახელმწიფოებრივ-საზოგადოებრივი თუ საეკლესიო დამოუკიდებელი წყობილება...

ეს ერთი მხრით ჩვენი ბრალიცაა.

ჩვენ თითქმის ყოველთვის სხვათა კეთილდღეობას მტლად ვედებოდით, გზა და ხიდად ვემსახურებოდით, თავს ვევლებოდით ფარვანასავით, საკუთარ მდგომარეობაზე კი ნაკლებ ვზრუნავდით და ჩვენს გაქელვას თვითონვე უწყობდით ხელს...

რაც საქართველომ თავისი ბედი რუსეთს შეუკავშირა, მას შემდეგ მართებლობის წინაშე საქართველოს სახელით მუდამ ქართველი თავად-აზნაურობა ლაპარაკობდა და ისიც არა **მთელი საქართველოს** სახელით, არამედ თბილისის გუბერნიის—ქართლ-კახეთის—ცალკე და ქუთაისის—იმერეთის—ცალკე... ეს დღესაც ასეა .. თავად-აზნაურობა-კი თავისი წოდებრივი თვისებით ისეთია, რომ რაც უნდა მარცხნივ გადიხაროს, ვერასოდეს ვერ გადასდგავს გაბედულ ნაბიჯს...

და აკი ისე მიდის ეს მეორე საუკუნე, რომ მას ქართველი ხალხის უსაჭიროეს მოთხოვნილებაზე ერთხელაც არ დაულაპარაკნია ჭეშმარიტი მოქალაქის ენით...

საბედნიეროთ ამას შემდეგ ასე აღარ იქნება...

ძველმა საქართველომ უკვე ფერი იცვალა: ფეოდალიზმი დაირღვა, ვაჭრობა-მრეწველობა ფეხს იდგამს, მეურნეობა ფრთას შლის, საზოგადოებრივ ცხოვრების სარბიელზე გამოჩნდა ახალი წოდება, თავად აზნაურობაზე ძლიერი თუ არა—არც სუსტი,—ესაა ვაჭარ-მრეწველთა, ქართველ შერეულ ინტელიგენციისა, ნაწილი სამღვდელოებისა, მუშა ხალხი და სხ., რომელსაც ქვეყნის სვე-ბედის მოწყობაში დიდი ზნეობრივ-ნივთიერი ძალა აქვს, მაგრამ-კი არაფერს ეკითხებიან...

უკანასკნელი ოცი წლის განმავლობაში

საზოგადოების ამ ნაწილმა წარმოშვა სხვადასხვა სოციალისტური ჯგუფები, რომელთაც ჩვენი ხალხის გათვითცნობიერებას დიდი სამსახური გაუწიეს, არა თუ საქართველოსა და რუსეთში, ევროპაშიც საპატიო სახელი მოიხვეჭეს, მაგრამ ვერც ერთმა მათგანმა ჯერ კიდევ ვერ შესძლო სამშობლოს ყოფა-მდგომარეობის მოწესრიგებისათვის პირდაპირი და არსებითი მოთხოვნილებანი წამოეყენებინა და სინამდვილეში განეხორციელებინა... თვითეულის მათგანის საერთაშორისო მისწრაფება დიაღაც მოსაწონია, მაგრამ უმეტეს შემთხვევაში იგინი შორეულ მიზანს ისახავენ, დღეს-დღეობით კი მთელი საქართველო და მის მკვიდრთა ყოველი წოდების მდგომარეობა ხიფათშია: დიდი მამულები ხელიდან გვეცლება და უმეტესად უცხოთა ხელი გადადის, ანუ იჯარებით თუ სხვა ხრიკებით იქსაქსება, უმიწაწყლობით შეწუხებულ გლეხკაცობას მოსული სჯაბნის, საქართველოს მუშა ხალხს შემოსეულ ნაკლებ კულტუროსანი მუშა ხელი ექიშპება შრომის ფასის დაწევით, სავაჭრო-სამრეწველო დარგებშიაც ძლიერი იერიში მოაქვთ და იშვიათად ჰნახავთ დღესაც კი რაიმე დიდი საიჯარო საქმე ქართველს ჰქონდეს, არა იმიტომ რომ ქართველს შნო და უნარი არ შესწევდეს, არამედ უმეტესად იმიტომ, რომ სხვა ტომის ვაჭარ-მრეწველთა მოხერხებული ქსელებია გაბმული; ქართველთა სულიერი ავლა-დიდება განსაცდელშია; ქართველ მორწმუნეთა სარწმუნოებრივი გრძნობა შებღალულია სამშობლო ეკლესიის დამოუკიდებლობის მოსპობით, მშობლიური ენა, თეატრი და ხელოვნება სიდუხჭირეს განიცდის და უცხოთა დარაზმული მძლავრი ტალღა წინ ეღობება ქართველთა ბუნებრივ და კანონიერ მისწრაფებას...

ვინ, ვინ იზრუნებს ამ ბედ-უკუღმართი მდგომარეობის შესაცვლელად?

— თავადაზნაურობა?—

— სოციალისტური ჯგუფები? – როგორცა ვსთქვით, შორეულ მიზნისკენ მიუპყრიათ მათ თვისი ყურადღება...

დღევანდელმა საერთაშორისო უმაგალითო ომიანობამ არა თუ უზარ-მაზარი ციხე-ქალაქნი დაანგრია, არამედ მთელი ათეული წლობით შექმნილი მოძღვრებანიც დაარღვია: ყველა ქვეყნის სოციალისტებმა ქურქი იცვალეს და იმ სახით წარუდგნენ კაცობრიობას, რანიც ნამდვილად არიან: „ჯერ თავო და თავო—მერე ცოლო და შვილოო! ..“

და ნუ თუ ჩვენ-კი არ შევიგნებთ ამას?

ცხოვრება ძალდატანებით გვიკარნახებს შევქმნათ ისეთი კავშირი, რომლის მთავარი მიზანი იქნება იზრუნოს საქართველოს კეთილდღეობისათვის, ქართველი ხალხის დღემდე შენაძენ კულტურის დასაცავად, და ახალის მოსაპოვებლად, მიწა-წყლის შესანარჩუნებლად და მთელი ქვეყნის წინაშე აშკარად წარსადგომად არა ქართლ-კახეთის ანუ იმერეთის თავადაზნაურთა მხრით, არა რომელიმე დასის სახელით ჯგუფური რეზოლიუციებით, არამედ მთელი ქართველი ხალხი—სრულიად საქართველოს სახელით საყოველთაოდ გამოსაცხადებლად: ვინ ვართ და რა გვსურს?

როგორ უნდა ჩამოყალიბდეს ყოველივე ეს—ამაზე შემდეგ.

პასუხი

ქრისტესია დგებუაძისას

სტკბები ბუნებით, წალკოტს მჯდომარე,
წყარო გაპკურებს ხანდისხან ცვარებს,
შორს, შორსა ქრიან შენი გრძნობანი,
ვრცელსა ბუნებას უშტერებ თვალებს,—
მე-კი მარტო ვარ, სულით ობოლი,
არ მატკბობს შენებრ ტურფა ბუნება,
ბედმა მიმუხთლა და დამასენა,
მარად ავად ვარ, არ მაქვს კურნება...
ხანდიხან გული გახალისდება,
ავიღებ კალამს, ვიწყებ წერასა,
მომაგონდება ტკბილი წარსული
და იმა ჰანგით ვიწყებ მღერასა...
იყო ის დროცა, როს დიდ კრებაში
უჩემოდ ლხინი არ იქნებოდა,
იქ ისწრაფოდენ, სადაც მე ვიყავ,
მეჯლისს სიცოცხლე ემატებოდა...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აწ დრო წავიდა, რაღა მომალხენს?
მხოლოდ წარსული მიდგა თვალწინა;
რაღა მომალხენს, რა გამახარებს,
აწ სიხარულსა არა აქვს ბინა...
სისხლის ღვარა არის ყოველ მხარეზე,
დედა შვილს ტირის, შვილი მამასა;
რაღა მომალხენს, რაღა გვრჩენია,—
ცრემლებით გოდებს ყველა ამასა..

ნინო ორბელიანისა

უფსკრულში

უფსკრული იყო ვიწრო, ბნელი, შავი ფრიალო კლდეებით შემოზღუდული. შუა ღამის მორცხვი ვარსკვლავი თუ გაბედავდა ზოგჯერ ჩაჭედა შიგ, თორემ სხვა სინათლის შუქი არ ეკარებოდა მას. გარშემო შემორტყმული ჰქონდა ხელ-უხლებელი გაუვალი ტყე, რომელიც უფრო აბნელებდა უფსკრულს.

როცა ქარი შესწყდებოდა, მასთან ტყეც უკლებდა შრიალსა და დუდუნს, უფსკრულიდან მოისმოდა არეული ხმები: ტირილი, კვნესა, ოხვრა და ამასთან ერთად ძლიერი ხარხარი.

— სინათლე გვინდა, სინათლე! — დროგამოშვებით მოისმოდა ხოლმე იქიდან სუსტი ხმა, რომელიც ძლივს აპობდა სიბნელეს და იკარგებოდა ტყის ბურუსში.

— გესმის, დედა, სინათლეს თხოულობენ?—ეკითხებოდა ყმაწვილი დედას.

დედა და შვილი იდგნენ უფსკრულის პირზე და ყურს უგდებდენ. შვილს ლამპარი ეპყრა ხელში.

— მესმის, შვილო, მესმის... მაგრამ რამდენი მოსინათლე დაიღუპა აქ, რამდენი ლამპარი შთანთქა ამ წყეულმა სიბნელემ! ..

— რა ვუყოთ მერე .. გზა დამილოცე, დედილო. გზა: მეც წავიღებ სინათლეს, მეც გავხდე ღირსი ვიყო ერთი მოსინათლეთაგანი.

— სინათლე... სინათლე! — გაიმეორა სუსტმა ხმამ.

და ამასთანავე შეარყია სიბნელე უცნაურმი ხარხარმა.

— როგორ თხოულობენ, როგორ სწყურიანთ სინათლის... მივდივარ, დედი!

— ჩადი, შვილო, ჩადი... დედა-შვილობის მადლმა ხელი მოგიმართოს... კურთხეული იყოს გზა შენი .. მხოლოდ... მხოლოდ, ეცადე თვით ჩაგრულთა შორის გამონახო და გააჩადო მიძინებული სხივები, შეკრიბო ერთად, და ეს დიდებული მნათობი სვეტი დაამარცხებს უძრავს სიბნელეს,— სთქვა დედამ და ქვითინით ჩაჯდა ბუჩქის ძირას.

ის გარდაეშვა სიბნელის ზღვაში...

— ხა-ხა-ხა-ხა-ხა-ხა-ხა! — მოისმა ქვემოდან...

გაბრიელ გოგუაძე

სახალხო თეატრის სცენის მოყვარე მ. ინაშვილი

სახალხო თეატრს, დღიდან თვისი აღორძინებისა, ე. ი. 1893 წ-ან, ბევრი თავგამოდებული მუშაკი გამოსჩენია, ბევრს მთელი ათი-ოცი წლები მისთვის შეუწირავს სრულიად უგრომკაპეიკოდ და ხშირად თავისუფალ დროს გარდა, ნივთიერადაც წახმარებია. მუდამ უანგაროდ უწევნია სახალხო თეატრის სცენის მოყვარის მძიმე ჯაპანი. ერთი ამათგანია, მინაშვილი, რომელმაც 11 წ. შრომა შეიტანა სახალხო თეატრის სალაროში. სცენაზე გამოვიდა 1904 წ. შალვა დადიანის რეჟისორობის დროს ავჭალის აუდიტორიაში და რკინის გზის თეატრში (უმთავრეს სახელოსნოს ახლო). უოველს გამართულს წარმოდგენას გულ-მხურვალედ ეკიდებოდა. გარდა ამისა მონაწილეობდა სხვა უბნების წარმოდგენებშიაც: 1908 წ. მიწვეულ იქმნა ავლაბრის სცენის მოყვარეთა ამხანაგობაში ვ. ურუშაძის რეჟისორობის დროს. იმ დღიდან მოკიდებული ხშირად მონაწილეობდა როგორც ავლაბარში, ისევე ნაძალადევში, მაგრამ იმისი მუდმივ ბინა იყო ავჭალის აუდიტორია, რკინის გზის თეატრი და ბოლოს ზუბალაშვილების სახალხო სახლი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გარდაიცვალა ჯერ სრულიად ახალგაზრდა 30 წ, მიწას მიაბარეს 22 ენკენ. და სახალხო სახ. წარმოდგენების გამმართველ წრის გამგეობაც იმავე თვის 27 ჯანაშვილით გამოეთხოვა თავის საყვარელს სცენის მოამაგეს.

საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი, ძვირფასო მეგობარო მიხეილ: გრწამდეს, რომ შენი სახელიც აღბეჭდილი იქნება სახალხო თეატრის ისტორიის ფურცლებზე. **გიორგი ჯაბაური**

გოგოთურ და აფშინა

(დასასრული. იხ. „თ. და ც" № 36-39)

ვ) გოგოთური თავისი სახლის ჭერქვეშ

ომის ჟამს ომი და ომის გარეშე მშვიდი შრომა და ჯანღონის გარჯა—შეადგენდა გოგოთურის ცხოვრების სატრფიალო საგანს. ვაჟა ამბობს, რომ გოგოთური

„შინაც ხომ უქმად არ არი,
მუშაობს, მიწის მხვნელია.
ამბობს: „ომის დროს ვიომოთ,
არა (და)—ვიქნიოთ ცელია,
ნადავლით, ნაყაჩაღარით
კაცის დარჩომა ძნელია!"

შუშას თვით ზიდავს ტყიდამ:

„ვეება ჰანდარს აილებს,
წინ წკრად გაიდებს მხარზედა,
ყალიონს პირით არ უშვებს,
მიიტანს თავის კარზედა!"

თავისუფალს დროს ნადირობითაა გართული:

„ირმებსაც დაედევნება
ყოფჩის (გორაკი) გადაღმა კვალზედა."

დევგმირი გოგოთური მუსიკის და სიმღერის მოყვარეცაა:

„შემოღამდება, შინ მოდის,
ჩამოუჯდება კერასა,
დაიწყებს შესაქცევადა
დიდი ყალივნის წევასა,
ფანდურსაც (სიმებიანი საკრავი) ჩააჟღარუნებს,
თითს აიჩქამებს (ახმაურებს) ბერასა,
ხანდახან დააბუბუნებს,
ჰკრი და იწყებს ნძრევასა,
თან ფეხს დაუცემს ვაჟკაცი,
მიდამო იწყებს ნთქრევასა". (ნძრევას).

ზ) გოგოთური და მისი ცოლი. მთიელთა შეხედულებით დედაკაცს უყვარს უბედობა, გულის წადილის აყოლა და სურს, რომ მისმა ქმარმა შეიძინოს სახელი. იმას არ დაგიდევს მტყუანია თუ მართალი სახელის შეძენაში:

„თუნდ ხალხს სცარცვავდეს შარასა,
ცოლსაც სწყალობდეს, აცმევდეს,
წითლის დარაის კაბასა"

ასეთი იყო გოგოთურის ცოლიც. ის ჩააცივდა თავის ქმარს გავიდეს სახლიდამ:

„წადი, შენც ვინმე გასცარცვე,
არ გინდა სარჩო ნეტარა?...
მტერსა თავები გაბალთე,
ხევსურთ დაადევ ბეგარა;
ამბობენ აფშინას ცხენს
ტანი სულ ვერცხლით ეფარა!"

გოგოთურის შეხედულებით ქალის საქმე არაომის და თოფ-ხმლის შესახებ ლაპარაკი:

„ის უნდა საჩეჩელს უჯდეს,
ან არა—ქსოვდეს წინდასა.
ჩემი ფრანგული (ხმალი) მტერსა ჰკლავს
ძმაზე არა აქვს ხელიო!..
თუ კი ავსული არა ხარ,
ეგ საყვედური რა არი"!..

ცოლი მისი შესანიშნავია ერთი მხრით: სურს, რომ მისმა ქმარმა შეიძინოს ქონება, სიმდიდრე. ის ეუბნება ქმარს:

„ლაშქრობამ რა მოგიტანა,
ტანზე წყლულების მეტია.
მარტო სახელი რას გიზამს,
თუ სარჩოც არა ხვეტეა?!

მთიელის ცოლს ამოქმედებს სადი, პრაქტიკული მოსაზრება, რეალური საჭიროება. ასეთი თვისება შერჩენია დღეს ქართლ-კახეთის ქალს, რომელიც ქმარენაკლებ გამოვლანგავია, ნაკლებ აბუქაა მას აქვს წინდი თვის ქმრის—ნივთიერი გაძლიერების სახსრის მოსაპოებლად. მართალია, გოგოთურის ცოლის მიერ ნაჩვენები სახსარი (ცარცვა) უზნეოა, მაგრამ ჩვენთვის ეს მხარე კი არაა საინტერესო, არამედ ის, რომ ქართველ ქალში ძლიერია სურვილი ქმრის ნივთიერი გაღონიერებისა. დრო მოვა და შეიცვლება აზრი სახსრის შესახებ, და ამ სახსარს ექნება

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზნეობრივი ელფერი (გაიხსენეთ ოთარაანთ ქვრივი). გოგოთური ქართველი რაინდია, სახელმაძიებელი, მამულის დამცველი. ვაჭრობისა და მრეწველობისთვის არ სცალია... სწყურია ომი და ომს გარეშე მისდევს მიწის ხვნას და ნადირობას... დღესაც კარგია ჯანის სისაღე, არა ნაკლებ კარგია გმირობა, მაგრამ მარტო ამითი ქართველი შორს ვერ წავა. მისთვის საჭიროა ცხოვრების სხვა ფაქტორებიცა! ვაჭრობა და მრეწველობა რაიც მას მისცემს ცხოვრების არსებობას გაუმაგრებს, გაუფართოებს სოფლ-მხედველობას და ნიავქარი ისტორიისა მას ვერას დააკლებს. ეს მეორე მხარე ცხოვრებისა, მეტად მნიშვნელოვანი, ვაჟას ნაწერებში ნაკლებ ყურადღებას იქცევს. ცხადია, ვაჟა-ფშაველა რომანტიკოს-იდეალისტია, მისი პოეზია ქართული რომანტიზმის უკანასკნელი ამოძახილია... ნივთიერ სახსარს მოკლებული ერი, რაც უნდა კეთილ-შობილურ მისწრაფებით იყოს გამსჭვალული, ვერაფერს მოაგვარებს თავისთვის...... სწორე ამ მეორე მხრით საყურადღებო არის გ. წერეთლის „პირველი ნაბიჯი“, ილიას: „ოთარაანთ ქვრივი“ და ევდოშვილის პოეზია.

ვაჟა ფშაველას გმირები.

ვაჟა ფშაველამ, როგორც რომანტიკოსმა, თავისი გმირები აღმოიღო საქართველოს წარსულიდამ, როდესაც მის ცაზე თავისუფლების მზე ანათებდა. ეს გმირები მთების შვილნია.. მთიელნი ნაკლებ განიცდიდნენ სხვა და სხვა კულტურის გავლენას.. მათი ხასიათის უმთავრესი ნაკვთები შეუცვლელი რჩებოდა. ბარის ქართველთა უმთავრესი ღირსებანი — მთიელთა შორის უმაღლეს წერტილამდის იყვნენ განვითარებულნი. მეოცე საუკუნეში მთიელთა წარსული დროის გმირების დასურათხატება ვაჟას მიერ შეიძლება ზოგიერთს ეჩვენოს არა სასურველ მოვლენად... შესაძლოა ზოგმა სთქვას, რომ ეს გმირები ნაკლებ პროგრესიული ჭარიან, ჩვენ ისინი მისაბაძს მაგალითებად ვერ გამოგვადგებიან. ეს მართალია პირველი შეხედვით. მაგრამ თუ დავაკვირდებით უფრო ღრმად, ვაჟას ძველ გმირებში ძლიერი სული ტრიალებს, ღონიერი მაჯა სცემს, კეთილშობილური გული სძგერს. მათნი მისწრაფებანი უმაღლესის კეთილშობილურნი არიან, მისაბაძნი კულტურით თავმომწონე დღევანდელ ქართველთათვის. ცხვრის ტყავით მოსილი და წუღა-ქალამნიანი მთიელი ამ საკითხში კულტუროსანი ქართველის მოძღვარი სჩანს. მას უმოძღვრებს სივაჟკაცეს, გაჯანსაღებას, სამშობლო მიწის და თავისუფლების სიყვარულს, სიამაყეს, თავმომწონეობას, მონობის წინაშე ქედმოუხრელობას... საქართველოს პოლიტიკური ბედის ცვლილებამ მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისში ღრმად დაალონა მთიელნი, მაგრამ ვერ მოუკლა მათ ტრფიალება თავისუფლებისადმი. დღესაც მთიელი გულ-მაგარია, მედიდურად სდგას თავის ალაგს და იმედით შესცქერის ცას... ის ნაკლებ გადასხვაფერებულია უკუღმართი დროის ხელით, ნამდვილი ძველი ქართველია, რომლის სადი მსჯელობის და დავისუფლებით მოსილი სოფლმხედველობის საძირკველზე უნდა აშენდეს საქართველოს მყობადის შენობა... ამ მხრით რომ გავსინჯოთ ვაჟას გმირებს აქვსთ სააღმზრდელო მნიშვნელობა იმ ქართველთათვის, რომელთაც უკუღმართმა დრომ თვისი გამათახსირებელი დაღი დაასვა. ვაჟა ფშაველას ნაწერთა კითხვის ჟამს მკითხველი ტრიალებს ქართულ მიწა-წყალზე, ქართულს ჰაერს სუნთქავს, ქართულ სურათებს ჰხედავს, ქართულ ბუნებას სჭვრეტს, ქართულს მსჯელობას და საუბარს მოისმენს რის მეოხებითაც მის სულს შეეძინების ქართული განწყობილება და მისი ჭკუა ქართულად მსჯელობს, ჰაზროვნობს და საუბრობს...

ილ. ფერაძე

ცოდვამ უწია!...

I

საღამო ხანი იყო...

უცებ ჩვენი მეზობლის ეფემი ს წიოკობა შემომესმა: — „აი მიწა გაგისკდეს“ და ჩაგრტანოს, შე გაუმაძღარო, ქვრივ-ობლის ცოდვის მზიდველო!..“

— წლეულ რა გეცლია, ნათლია დიმიტრი, მითომ რა იქნებოდა! მაინც ხომ ხელში გიჭირამს. — მოისმა ვიღაცის ხმა.

— გეცლია რომელია, კაცო? — იყო პასუხი — ამ ერთ თვეში თუ სამასი თუმანი არ ჩაუთვალე ჩემ სიძე-ბატონსა, ქალზე ხელს იღებს, ხელს, იცი თუ არა?

ეროვნული ბიბლიოთეკა

—ქალი შენ და წითელი ქარი, შე კომლოვა ამოსაწყვეტო: ჩემ გასათხოვარ ქალებს რაღა პასუხს აძლევ? წიოკობდა ეფემია.

მე გადავირბინე ეფემიასთან, რომ ჩხუბის მიზეზი გამეგო. გადაველ და ის შენ მტერს, რაც იქა ვნახე. სასოწარკვეთილ ეფემიას გარს შემოხვეოდა მისი სამი ქალი და, თითქოს გაქვავებულანო, ხმას ვერ იღებდენ.

—რა დაგემართა, ეფემია, რა მოხდა,— ვკითხე.

— ეჰ, რაღა რა მოხდა, ჩემო ნინო,— მომიგო: აგერ შიმშილი მომდგომია, ზამთარი კარს მირაკუნებს, ცალი ბისტი არ გამაჩნია, პური არ მაქვს, შეშა და ტანთ-საცმელი, შვიდი ჩაფი ღვინო იყო, იმით უნდა გამომეკვებნა შვილები მთელ წელიწადში და ის უკანასკნელი საზრდოც გამომტაცა ხელიდან იმ წყეულმა, საწყალი ხალხის მყვლეფავმა...

— ვინა, ქალო?

— ვინა და—ი ჩვენი სოფლის სვავმა, სულწაწყმედილმა დიმიტრიმ. პრიტავი მოიყვანა და რაც კი გვებადა—აგვიწერა, ჩვენ კი თვალ-ნაცრებიანი დაგვყარა... ნეტა მიცემული მაინც არა-მქონდეს: ბარე სამჯერა მაქვს მოშორებული.. ღმერთო, შენ მოსპე ქვეყანაზე დიმიტრი და მისი ცოლშვილიმც მენახოს ჩემ დღეში...

იწყევლებოდა ეფემია, საშველად ღმერთს იწვევდა მაგრამ დიმიტრის პასუხის მომთხოვი არავინ იყო: არც ღმერთი, არც ხატი, არც მამასახლისი... ეფემიას შიოდა თუ სციოდა, დიმიტრისთვის ერთი იყო, ოღონდ თავისი ჯიბე გაეტენა, რა გზითაც უნდა ყოფილიყო. ბევრს, ძლიერ ბევრს ეფემიასთანას აატირებდა ხოლმე ყოველ შემოდგომაზე: საითაც გაივლიდით, დიმიტრისადმი წყევლა-კრულვა გესმოდათ, მაგრამ ის ბაი-ბუშთაც არ იმჩნევდა.

II

ვინ იყო დიმიტრი?

იგი სოფლის ერთი უსწავლელი გლეხი იყო, მამა-პაპისა ბევრი არაფერი დარჩენოდა, მაგრამ თავის მოხერხებით იმდენი შეეძინა, რომ მთელ სოფელში პირველ ოჯახისშვილად შექმნილიყო. სხვა გლეხებივით დღე-და ღამ ოფლის მოწურვით კი არა შრომობდა, არა! ორიოდე მოგროვილ გროშების გასესხება დაიწყო, მალე თანხა გაიჩინა, თუმანს ათხუთმეტ შაურად ასესხებდა, თავნს სარგებელს აკეცდა, თანაც ნეუსტოიკებს უწერდა საწყალ გლეხებს და უკანასკნელ ლუკმას სტაცებდა. მართალია, გლეხი იყო, მაგრამ სქელ ჯიბეს უკეთე მებატონედ შეექმნა და თამასუქებით სოფელში ყველა ყმად გაეხადნა: როგორ იქნებოდა, რომ სარგებლისა და თავნის ალების გარდა, ყველა მოსახლე გლეხი ვენახში, ყანაში ანუ სხვა საქმეზე წელიწადში რამდენიმე დღე კიდევ არ ემსახურებინა! ყავდა კაი ცხენი, ხან ალმა დადიოდა, ხან დალმა და, ამა სოფლის ბობოლებთან დაახლოვებული, თავის მოძმე გლეხებს მედიდურათ დაჰყურებდა.

დიმიტრის ორი ქალის მეტი არავინ გააჩნდა.

თუმცა თავის ძუნწობით ქალებს სწავლა-განათლება ვერ მიაღებინა, მაინც უფროსი ქალი ერთ კუდა-აზნაურს მიათხოვა, გაატანა ბლომა ფული და მზითევი თავი იმით უფრო ესახელებოდა, რომ სიძეს ათ-ათ თუმნიანები ჩაუთვალა... ახლა მეორე ქალს ათხოვებდა ქალაქს, რადგანაც მაშომ მტკიცედ განაცხადა მე კაკარდიანი ქმარი შემფერის, სოფლელი ოტროველ რა ჩემი საქმროა. დიმიტრიც დაჰყვა ნებას. ვიღაც უცხო ტომის კაკარდიანი და ბჭყვრიალა ღილებიანი სასიძო მოუყვანეს და დაარწმუნეს: დიდებული ვინმე, კაი სამსახურის კაციო.. დიმიტრიმ ჩაუთვალა სამასი თუმანი და გადაიხადა ს ხელოვანი ქორწილი, რომ ყველას დახსომებოდა .. ნასიამოვნები იყო დიმიტრი, მაგრამ ხანგრძლივ-კი არა. .

III

ერთხელ დიმიტრიმ მაშოსაგან შემდეგი წერილი მიიღო: „ჩემო ძვირფასო მამა, გთხოვ ჩქარა მომხედო, თორემ საქმე ცუდათ არის. მიშა მუდამ ლოთობს, ვიღაც ქალებს აჰყვა, ღამე გვიან მოდის. დღე არ გავა რომ არა მცემოს ხოლმე.. ჩამოდი, თორემ მერე გვიან იქნება.“

შენს მტერს, რომ დიმიტრის წელი მოსწყდა.

თურმე კაკარდიანი ძიძე, რომელიც თავიდან-ბოლომდის ბჭყვრიალებდა, ვიღაც ცუღლუტი პატარა მოხელე ყოფილიყო, ამსახურიდან გამოგდებული. დიმიტრის სამასი თუმანი ნელელა გამოეტანა ბანკიდან და, როგორც მშიერ თაგვს შენახული ნიგოზი, შეეჭამა. დიმიტრი რომ დარწმუნდა — აღარ არის ბანკში შეტანილი ჩემი ქალის ფულებიო, თითქოს ტყვიით გაუგმირეს გულიო, მუხლი მოეკვეთა, წელში მოიღუნა, დარდით და ბოღმით აივსო.

— ვინ, ვინ გამომჭრა ყელი? როგორ გაბედეს და ზნე-დაცემული კაცი შემამატყუეს!... განა იმიტომ დავღუპე ამდენი ხალხი, რომ ვიღაც სალახანას გაეფლანგა ასე წვა-დაგვით ნაშოვნი ფულიო?! — ჩინოვნიკი მინდაო, — ეგეც შენი ჩინოვნიკი, გაბრაზებულმა დიმიტრიმ ქალს უსაყვედურა, მაგრამ მერე თითონვე ინუგეშა თავი:

— მტერს მაინც არ გავახარებ, ვეცდები ისევ დავიბრუნო ჩემი ფულებიო, — დიმიტრიმ დაიწყო ვაჭრობა, შეუამხანაგდა მიკიჩა მიკიტანს, მაგრამ ამხანაგმა მალე ცალიერზე დასვა, დიმიტრიმ ბოღმას ვეღარ გაუძლო, ულმობელმა სიკვდილმა ჩქარა გამოასალმა წუთისოფელს, და მისი ნაოხარი დარჩენილი ქონება უფროსმა სიძემ მიითვისა, მით უმეტეს რომ მეორე სიძე ამ დროს ციმბირს იყო გადასახლებული ერთი გარყვნილი ქალის გაძარცვისა და მოკვლის გამო...

დარჩა უმწეოდ მაშო, უსწავლელი და უქონელი; ხშირად შიმშილით კუჭი ეწვოდა, სოფელში-კი წასვლას ვერ ბედავდა ერიდებოდა, მაგრამ მეტი გზა არ იყო: მეტის-მეტმა სიღარიბემ სამშობლოსკენ დააბრუნა.

ერთხელ მაშო სოფლისკენ მიდიოდა დაღონებულ-დაძმარებული. ეფემიამ რომ დაინახა თავისი ამნიაველის ქალი, პირიქით შეიბრალა:

— უბედურს ცოდომ უწია, ნაარმევი არ შერჩაო, ჩაილაპარაკა.

სოფლის ახალგაზდა ბიჭებმა კი მით დამწუხებულ მაშოს ლექსი გამოუთქვეს და ფანდურზე დამღერენ ხოლმე:

ფულით მდიდარს, გულით ღარიბს.
არ მოსწონდა ტეტია.
ჩინოვნიკი შეირთო,
მითომ გლეხზე მეტია,
ახლა ზის და თვალებს ითხრის,
თავს ესხმება რეტია;
ვინ ვინცა მაღლა ჰფრენს,
ძირს ვერ დაუხედია...

ანნა ვენეცკისა

* *
*

უკანასკნელი ყვავილიც კი თავს ხრიდა ძალლა,
ნიავი ფოთლებს უამბობდა ქვეყნის სიავეს;
სული ობოლი მისტიროდა შორეულ წარსულს,
ვეღარ იტევდა, მახსოვს, გული სევდას და ნაღველს...

რასაც ვეტრფოდი, სამუდამოდ ჰკარგავდა ნდობას,
აღარ ვუყვარდი წუთის სოფელს, ბედ-დაკარგული;
უღვთოდ, უმიზნოდ, მწარე გესლით სწამლავდნენ
გრძნობას...
ო, რომ იცოდეთ, რა საშინლად მტკიოდა გული!..

ქნარი

სათინიკ ჯადამიანი (1895-1915)
სომეხთა უმაღლესი განათლებით აღჭურვილი ცნობილი მსახიობქალი, დაიბ. 1895 წ. 17 ენკენ. თბილისში გარ. წელს, ივნისის 17.

ილია ჭავჭავაძე (ახალგაზრდობაში).
„ვიდექ მარტოკა... და მთების ჩრდილი კვლავ ჩემ ქვეყნის ძილს ეალერსება,
ოხ, ღმერთო ჩემო! სულ ძილი, ძილი, როსღა გვეღირსოს ჩვენ გაღვიძება?! ..“

ბედნიერი დღე

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ 39)

II

კოტე, გიორგი და სანდრო
(შემოდიან მარცხნით)

კოტე (ძლიერ დაღონებული, გაჩერდება და ათვალიერებს) ჯერ არავინ მოსულა ეგ კარგია. ცოტას დავისვენებ. (სანდროს და გიორგის) რამდენი რამ გადამხდა თავს და ჩემს გულს შიში არ უგრძვნია, დღეს-კი რაღაც სხვანაირათ ვგრძნობ თავს, თითქოს მეშინია კიდეც.

სან. (ღიმილით) რაფერია, გაივლის. ეგრე იცის როცა რაიმეს მოელი და ემზადები.

გიორ მე დარწმუნებული ვარ შენი ტყვია არ ასცდება აპოლონს.

კოტე (მწარე ღიმილით) კარგი დაგემართოს, მაგრამ ვაი თუ აპოლონმა ჩემზე უკეთ იცის სროლა?!

სან. (სიცილით) ვინა? აპოლონმა? ისეთი კაცი ჩემ სიცოცხლეში არ მინახავს. ჯერ თოფი ხელში არ აუღია, გასროლაც არ იცის.

კოტე. ეს შეიძლება მართალი იყოს' მაგრამ ისიც შესაძლებელია, რომ ამ ერთ კვირაში მან მშვენიერი სროლა ისწავლა და მისი ტყვია ჩემი ხვედრია დღეს.

სანდ. ყველაფერი შესაძლებელია, მაგრამ ეს კი არა.

კოტე. (გამოართმევს დამბაჩას სანდროს და უმიზნებს) ეს ოხერი თითქოს სულ დამავიწყდა სროლა. რაც სამხედრო სამსახურს თავი დავანებე, ოცი წელიწადი იქნება და მას აქეთია ამ ოხერ რედაქციაში ვზივარ. სულ ყველაფერი დამავიწყდა.

გიორ. სანამ არ მოსულან, შეგვიძლია. ვივარჯიშოთ.

კოტე. ეგ ძლიერ კარგი იქნება. (იხდის სერთუქს. დამბაჩა ხელში უჭირავს. გულზე ხელს დაიდებს) ვერ წარმოიდგენთ როგორ მიღრინავს ეს ოხერი გული.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სანდრო (გაჯავრებით) ერთი შენც და-გიჟინია გული და გული, ისტერიკა არ მო-გივიდეს, ვაჟკაცი არა ხარ? რამ შეგაშინა? (მიდის მეორე მხარეს და დგუდგება წინ)აი, მე აქ დავდგები და შენ დამიმიზნე.

გიორ. (გაჩერდება შორი-ახლოს) სანდრო ნიშანს მოგცემთ.

კოტე. (წელში გაიმართება, ასწევს დამბა-ჩას და უმიზნებს. ჩქარა ისევ ჩამოუშვებს ხელს) ეს ოხერი ხელი როგორ მიკანკალებს.

სანდ. (გაჯავრებით) მიკვირს ღმერთმანი რა მოგდის დღეს. თუ ასე დაიწყე' უთუოდ აპოლონის წერა გახდები.

კოტე (გიორგის და სანდროს) იცოდეთ, თუ მოვკვდე, გაზეთი სხვას არავის გადასცეთ, არავის ჩაუგდოთ ხელში, თქვენ ორთავემ მოუარეთ. ეს არის ჩემი ანდერძი სხვა არა-ფერი.

გიორ ფიქრი ნუ გაქვს, გაზეთს ჩვენ არავის დავ ნებებთ.

სანდ. ცოცხალის თავით არავის დავანე-ბებთ!

კოტე. აბა, დავიწყოთ. (ასწევს დამბაჩას და უმიზნებს დიდხანს პირს გვერდზე მიიბრუ-ნებს და ნელის ხმით ამბობს) „მირბის, იმ-რინავს უგზო-უკვლოდ ჩემი მერანი...(ითხი სტრიქონი)

სან. რას ამბობ?

კოტე. არაფერს. (უმიზნებს ისევ და გა-ნაგრძობს „მერანი“-ს კითხვას) „გასწი მერა-ნო, შენს ჭენებას არ აქვს საზღვარი დაინავს მიეც ფიქრი ჩემი შავად მღელვარი“.

სან. (გაჯავრებით) რას ამბობ, რას? მე მეკითხები რამეს?

კოტე. არა. (ჩამოუშვებს დამბაჩას)

გიორ მე ხომ არაფერი მკითხე?

კოტე. არა.

სანდ (გაოცებით) მაშ ვის ელაპარაკები?

კოტე ჩემთვის ვლაპარაკობ.

სანდ. როგორ თუ შენთვის?

კოტე ბარათაშვილის „მერანს“ ვკითხუ-ლობ. ნიკოლოზ ბარათაშვილი ჩემი სათაყვა-ნებელი პოეტია, მე ის ძლიერ მიყვარს. მისი „მერანი“ ამ ქვეყნად ყველაფერს მავიწყებს. როცა მას ვკითხულობ, ასე მგონია ამ ქვეყ-ნად არა ვარ და სადღაც შორს მიმაფრენს ჩემი რაში.

სანდ. (ღიმილით) ჰოო, ეგ ძლიერ კარ-გია, ასეთ ტრაღიკულ მდგომარეობის დროს ძლიერ კარგია ყურადღების სხვა რამე სა-განზე შეჩერება და სინამდვილის დავიწყება. აბა განაგრძე.

კოტე (უმიზნებს) „გასწი, მერანო...

გიორ. ერთი!

კოტე. „შენს ჭენებას არ აქვს საზღვარი.“

გიორ ორი

კოტე (უმიზნებს და ცახცახებს) „გასწი მერანო!“

გიორ. სამი!

კოტე (დააცემინებს ჩახმახს) მგონია კარ-გი იყო.

სანდ. (სიცილით) ყოჩაღ! ყოჩაღ, ჩემო კოტე. გეტყობა გამოცდილი მსროლელი ხარ. სწორედ მუცელში მიმიზნებდი.

კოტე (მწუხარებით) მე მგონია ავაცდენ. ეს ოხერი ხელი მიკანკალებს.

სანდ. მაგრათ დაიჭი, მაგრად!

კოტე. (უმიზნებს) მაგრათ მიჭირავს, მაშ რა ოხრობაა. (ამ დროს შემოდიან აპო-ლონ, ილარიონ და მეორე სეკუნდანტი. აპოლო-ნი გზაში ელაპარაკება ილარიონს)

III

კოტე, გიორგი, სანდრო, აპოლონ, ილა-რიონ და მეორე სეკუნდანტი

აპოლ. (კოტეს და მის ამხანაგებს ვერ ხედავს) ჩემს დღეში არც თოფი და არც რევოლვერი ხელში არ ამიღია. არც კი ვი-ცოდი გასროლა. (დაინახავს კოტეს და შეკრ-თება. ყველანი გაჩერდებიან. ილარიონ და მეორე სეკუნდანტი მივლენ და ხელს ჩამოართმევენ კოტეს, გიორგის და სანდროს, სანდრო და გიორგი აპოლონს. კოტე და აპოლონი ოფი-ციალურად შორიდან დაუქნევენ თავს ერთმანეთს. ცოტა ხანს სეკუნდანტები რაღაცაზე ჩუმად ლა-პარაკობენ, შემდეგ წინ წამოდგება სანდრო)

სანდ. (მიმართავს აპოლონს და კოტეს) ბატონმა კოტემ პირად შეურაცხყოფისათვის ბატონი აპოლონი დუელში გამოიწვია, ფორ-მალურად ყოველივე შესრულებულია. ორი-ვე მოწინაალმდეგე პირის პირ დგანან, მხო-

ლოდ დამბაჩების გასროლა აკლიათ, რომ ერთ-ერთს მზე დაუბნელდეს, როგორც ერთი ისე მეორე ძვირფასია ჩვენი საზოგადების და მთელი ერისათვის. ერთ-ერთის დაკარგვა აუნაზღაურებელი დანაკლისია, ქართული ლიტერატურის, ქართული ხელოვნების, ქართული ცხოვრების, ოჯახისა და მთელი ერისთვის. ჩვენ მოწმენი ვიქნებით ამ საზარელ ტრაღედიის, ამიტომ თვითოეულ ჩვენგანის ვალია ვეცადოთ თავიდან ავიცილოთ ეს მოულოდნელი უბედურება. წინადადებას გაძლევთ, ნუ მოახდენთ სისხლის ღვრას, თავი დაანებეთ დუელს და შერიგდით. (ყველანი კოტეს და აპოლონს მისჩერებიან)

ილარ. რას იტყვით თქვენ, ბატონო კოტე?

კოტე (უარის ნიშნად თავს აქანებს)

ილარ. არ გსურთ შერიგება! თქვენა აპოლონ?

აპოლ. (ყოყმანობს, მაგრამ ბოლოს თავს გაიქნევს უარის ნიშნად)

სანდ მაშ გადაწყვეტილია. უნდა მოხდეს დუელი, საერთო გადაწყვეტილებით სროლა უნდა მოხდეს ათი ფეხის ნაბიჯზე, ისვრით დამბაჩებით. (სეკუნდანტები სინჯავენ დამბაჩებს. შემდეგ გიორგი ერთ დამბაჩას კოტეს მისცემს და მეორეს აპოლონს. გაზომავენ ათი ფეხის ნაბიჯს და დააყენებენ ორთავეს პირდაპირ). მაშ მოემზადეთ! ნიშანს მოგცემთ ნიშანი იქნება „რაზ, დვა, ტრია, მესამეზე უნდა ესროლოთ ერთმანეთს. მოემზადეთ (კოტე და აპოლონი საშინლად ცახცახებენ და წელში იმართებიან)

გიორ. (დადგება შუა ადგილას, დანარჩენი ერთად დგანან და თვალყურს ადევნებენ კოტეს და აპოლონს) დაუმიზნეთ! (კოტე და აპოლონი დამბაჩებს დაუმიზნებენ და ერთ და იმავე დროს ლაპარაკობენ)

აპოლ. (ახლად ცახცახებს, პირს მარცხნით მოიბრუნებს და კანკალით ამბობს) „იყო არაბეთს როსტევან, მეფე ღვთისაგან სვიანი, მაღალი, უხვი, მდაბალი ლაშქართ მრავალი ყმიანი''.

კოტე (ამავე დროს თავისთვის ლაპარაკობს და უმიზნებს. პირი მარჯვნით აქვს მობრუნებული) „მირბის, მიმაფრენს უგზო უკვლოდ ჩემი მერანი, უკან მიმჩხავის...'' ჰმ! ჰმ! (დაავიწყდება) ოხ! ღმერთო რა დროს დამავიწყდა. (ბუტბუტებს)

გიორ. (ხმა მაღლა უყვირის) „რაზ"! (აპოლონი და კოტე უფრო ცახცახებენ და სხაპა სხუპით იმეორებენ ლექსებს)

აპოლ. „იყო არაბეთს როსტევან" და სხ.

კოტე. „გასწი, მერანო შენს ჭენებას არ აქვს საზღვარი და ნიავს მიეც ფიქრი ჩემი შავად მღელვარი''.

პ. ირეთელი

(დასასრული იქნება)

თბილისს

(უძღვნი ქართველ მოწინავე პირებს—ინტელიგენციას)

თბილისო, გახდი ახლა ჩემთვის დედინაცვალი
და შენ ასვი შხამ-ნაღველი, უზომო, მშვიდი...
თუმც ასეა, ჩემო თბილისო, მაინც მიყვარხარ, —
წინსვლა გეტყობა გარეგნობით, შიგნით კი ყარხარ!
შემოხიზნულთა ნამდვილ დედად —მეგობრად ქმნილხარ,
ზოგიერთი დევ გმირების ბრძოლის ველი ხარ...
მიშველენ ძვ ლებურად ქართველთა ძენი:
ერთობის ნაცვლად გაგვიმწარეს ცხოვრების დღენი.
გაახშირეს ერთმანეთში მტრობა და შური,—
თავი მოსწონთ, — მათ ჰგონიათ ეს სამსახური.
ვინ ვის სჯობსო, დღე ყოველ ამას ცდილობენ,
მშობელ ქვეყნისთვის არა სწუხან, არას ფიქრობენ!
ვერა ხედავენ, რას განიცდის დღეს ჩვენი ერი,—
კარზე მოგვადგა უთვალავი, ურიცხვი მტერი!
ჰსურთ რომ წაგვართვან''-ცა ფიროუ-ზურმუხტი „მხარე,
დღეს ამას ვსტირი, ამაზე ვარ მეტად მწუხარე...

ვასილ კირვალიძე

პრაპ. გიორ. ჩითლანაძე
დაჭრილია და ტყვედ წაყ.

მსახიობი და მისი ამპლუა

ბევრისაგან გამიგონია: მსახიობმა, განურჩევლად—ყოველგვარი როლი უნდა შეასრულოსო! მე ეს ყალბ და მასთან დაუფიქრებელ აზრად მიმაჩნია. ბევრს რეჟისორსაც უთქვამს: ამ მსახიობისთვის ამპლუა არ არსებობსო!

დიაღ, ამპლუა არ არსებობს და არც უნდა არსებობდეს! მხოლოდ ეს იმას კი არ ნიშნავს, რომ მსახიობს შეეძლოს ყოველგვარის როლის შესრულება. ნამდვილ მსახიობს არა აქვს ამპლუა, მას აქვს მხოლოდ ალღო და ტემპერამენტი. ამას გარდა მის ალღოსთან და ტემპერამენტთან დიდი დამოკიდებულება აქვს თვით მსახიობის ინდივიდუალურ თვისებას, მის პსიხოლოგიას. მსახიობმა შეიძლება მშვენივრად შეასრულოს ორი მოპირდაპირე, კონტრასტიული პიროვნება, იქნება იგი გმირი არშიყის, ნევრასტენიკის, ფატის თუ რეზონიორის როლი, მაშინ, როდესაც მსახიობის ალღოს, მის ტემპერამენტს შეეფერება და შეეთვისება განსასახიერებელი რომელიმე ტიპი. შეიძლება ეს ზოგიერთებმა მსახიობის კაპრიზად, მის მოწონება დაწუნებად ჩასთვალოს, მაგრამ ეს სრულიად სიმართლეს მოკლებული იქნება. აქ არავითარ როლს არ თამაშობს არც მსახიობის კაპრიზი და არც მისი როლის დაწუნება და მოწონება. აქ დიდ როლს თამაშობს თვით მისი ინდივიდუალობა, მისი მიმართულება, თუ იგი რა ტიპის მსახიობია! ავილოთ მაგალითად მსახიობნი ვლ. ალექსი-მესხიშვილი და ვასო აბაშიძე. ორივენი მაღალ-ხარისხოვანი მსახიობნი არიან, დიდი ტალანტის პატრონები. პირველი ბუნებით საუცხოვო ტრაგიკია, მეორე კი საუცხოვო კომიკი. მიეცით ვლ. ალექსი-მესხიშვილს ბესოს ან საქოს როლი, ხოლო ვასო აბაშიძეს ჰამლეტი ან ურიელ აკოსტა! თუნდა ამისთანა მაგალითი: ნ. ჩხეიძე გამოიყვანეთ ხანუმაში, ელ. ჩერქეზიშვილი კი მარგარიტა გოტიეში! რას ბრძანებთ ამაზე?! შესაძლოა რომ მსახიობმა ყოველგვარი როლი შეასრულოს?! რასა ვნახავთ ჩვენ, თუ არა წმინდა კარიკატურას და ხელოვნების პროფანაციას?! ჩვენ ვერ მივიღებთ ვერავითარ ხატებას. დაიკარგება თვით ტიპი, ავტორი და მსახიობიც. ეს ჩემგან მოყვანილი მაგალითი ხომ წარმოუდგენელი და შეუძლებელი სურათია?! და შეუძლებელია ყოველივე ამ გვარი მოთხოვნილების შესრულება. ასეთი შეხედულობა და მოთხოვნილება ამტკიცებს უცოდინარობას, საქმის გაუგებრობას და საგნის ყალბ დასახას. მსახიობი უკვე იბადება ამა თუ იმ როლის დასახასიათებლად, რომელიმე პიროვნების შესაქმნელად. სიმართლეს მოკლებულია, ჩემის აზრით ისიც, ვითომ ტრაგიკოს შეეძლოს კომიკური როლის შესრულება. მართალია, ბევრჯელ ტრაგიკოსი თამაშობს რომელიმე კომიკურ როლს, მაგრამ კითხვა ამაშია: როგორ თამაშობს? მისი თამაში აღწევს თუ არა იმ მხატვრულ წერტილამდის, სადამდინაც ადის იგი ტრაგიკული პიროვნების შექმნის დროს? ნამდვილი ტრაგიკი—ნამდვილი კომიკი არ იქნება და ამიტომაც ვერ შესძლებს ელემენტარულად კომიზმის გარდმოცემას და თუ როგორმე შესძლო, უეჭველია, იგი გამსჭვალული იქნება ფარული ტრაგიზმით. ჩვენ თეატრალურ წრეში ბევრს ჰგონია, ვითომ ვლ. ალ.-მესხიშვილი კომიკურ როლის ჩინებული აღმსრულებელია და საბუთად ასახელებენ რასპლიუევს. განა რასპლიუევის როლი კომიკურია? მერე რაში გამოიხატება დაბეჩავებულ და ბედისაგან დაჩაგრულ რასპლიუევის კომიკური მდგომარეობა? იქნება იმაში, რომ გულ-მუცელს უბეგვავენ, ფეხქვეშ თელავენ?! ერთი შეხედვით რასპლიუევის პიროვნება გგონიათ კომიზმით არის აღსავსე, მაგრამ აბა დაუკვირდით, თუ მის კომიზმში როგორი ტრაგიზმია დამარხული! და თუ მისი პიროვნება ჩვენში სიცილს იწვევს, ეს სიცილი უნდა იყოს გოგოლის სიცილი „СМѢХЪ—СКВОЗЬ СЛЕЗЫ." იმიტომაც არის ჩვენი მირონცხებული ვლ. ალ.-მესხიშვილი რასპლიუევის როლში შეუდარებელი, რომ ტრაგიკოსმა იპოვა თავისი სფერო, თავისი ადგილი, გულმა გული იცნო და სულმა—სული და ჩასწვდა დაფარულ ადამიანის ტრაგედიის, რომლის ზევით მო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტივტივებს კომიზში, კომიზმი წარმოშობილი მსუსხავ გარემოებისაგან, აჭრელებულ ცხოვრებისაგან რასპლიუევის არსებაში რომ ყოფილიყო დვილი კომიზმი,, მაშინ ვლ. ალ.-მესხიშვილი ვერ შესძლებდა მის ასე მხატვრულად დასურათებას, გაპიროვნებას, როგორადაც ამ ჟამად ვხედავთ. მიეცით მას რომელიმე წმინდა წყლის კომიკური როლი და ვლ. ალ.-მესხიშვილი სწრაფლ დაჰკარგავს თავის ღირსებას. მაღალი ნიჭის მსახიობი შეიქმნება უბუნებრივო და ტრივიალ მსახიობად, იგი გარდაიქცევა, უფრო ნათლად რომ ვსთქვად, ჭეშმარიტ ხელოვანიდან უბრალო ხელოსნად. ეს ერთი კიდევ იმის მაჩვენებელი მაგალითია, რომ მსახიობს თავის დღეში არ შეუძლიან, განურჩევლად რანაირი როლიც იყოს შესასრულოს, არ შეუძლიან იმიტომ, რომ მსახიობი არ არის მექანიკოსი, არ არის დურგალი ანუ კალატოზი, რომელსაც ბრძანებით და სურვილით გააკეთებინებთ რამე საგანს. მსახიობი კი არ აკეთებს, ამ სიტყვის სრულის მნიშვნელობით, არამედ ჰქმნის! იგი ხელოვანია, ხელოვანი თავისუფალი, რომელსაც განცალკევებული სფერო აქვს—მისწრაფება და ფანტაზია, თავისი ნაკარნახევი იდეები, რომელიც ასხამს თავის სულის ტემპზე და ჰქმნის ისე, როგორც პოეტი თავის შემოქმედებას, ნამდვილ მსახიობს, ვიმეორებ, არა აქავს ამპლუა, მას მხოლოდ და მხოლოდ ალღო და ტემპერამენტი აქვს. მსახიობი თუ შეიძლება ასე ვთქვათ, არის ერთგვარი კონკრეტული ინდივიდუუმი.

ვ. გარრიკი.

სცენა სცენისათვის

მეზობლები.

გლახუნა კვაჭაძის ქვრივი სოფიო ალაგეზე მიადგა მეზობლის...

— მასპინძელო!! იაკინთე!!.

ძახილზე პატარა ბიჭი გამოვიდა.

— ვინ ხარ მა ქალაი, რომ იძახი?!

— მე ვარ, სოფიო. ნატალიე შინაა?! თუ შინაა, უთხარი ერთ წამს მნახოს აქანე ალაგეზე, რაცხა საქმე მაქვს შენთან თქვა...

რო გადიხედავდი ალაგეზე, თვალი გაგინათლდებოდა, ისე იყო ეზო გადამწვანებული კოლინდარით, იქაურობას წყლის ჩამური და ბელელი ამშვენებდა.

— დილა მშვიდობისა, ჩემო სოფიო, რაა შე ქალო, დამიძვირე შენი ნახვა, ასე უნდა მეზობლობა!! რაც ჩემი ვალმაი სალდათად წეიყანეს, აღარ მეკარები, გული ხომ არ გადაგტრიალებია, ან ხომ არაფერი გიშოვნია .. ჩამოუხვიე ოჯხო კონახში .. საცაა ზარმელზე დავჯდებით, ისეთი ღორის შაშხი მაქვს გაფიცხებული ღომით...

— არა, ჩემო ნატალია, ჩამოსასვლელათ სა მცალია მე უბედურს, ათასი საქმე მაქვს კისერზე . რაცხა სათხოვნელი მქონდა და იმიზა შეგაწუხე, თვარა... შენი ჭირიმე, შენ გენაცვალოს ჩემი თავი, იი შენი უფროსი გოგო ნუ მოგიკვდება და მის ბედნიერებას მოგაწიებს წმ. იაკინთეს მადლი, თუ გაქვს ნუ გამწფილეფ და მაგიერში, ოჯხო, მართლა, მთა-მთას არ მოხვდება, თვარა კაცი, კაცს ყოველთვის...

არა არ შეგაწუხებდი, მარა ამ კვირაში ერთი წვეთი რაა, სულ მოსვენება არ იცის ჩემმა სულმა და ხორცმა. გული შეწუხებული მაქ ამ სტუმრებისაგან, დღე ერთია და იმათი მოსვლა ათასი. ასეა ყოველთვის, როცა შეიგულებენ ჩვენში გასათხოვ ქალს... ხო და სა მქონდა დროი რომ დამეწვა კალა და ქიზაფი, თუმცა დეეწვა თავი ჩვენ ვაქრებს, რავა ცეცხლ მოკიდებულია ყველაფერი, გუნდა რაა, გუნდა—დარდანელიდან მოდისო... ახლა რამე ნაირად ხელი გამიწყვე და ერთი მიცხება.. უმარული ჩემს თავსა ნუ გირჩევნია, შენი კაი ქმარი ნუ მოგიკვდება.

ამ დროს აკაკანდნენ ქათმები, აწიწინდენ წიწილები, აღრუტუნდენ ღორები, აყეფდენ ძაღლები, ატყდა საშინელი ღრიანცელი...

— სეირო, სეირო, სეირო, ტურამ ქათამი წეიღო, წეიღო! იაკინთავ, იაკინთავ! სა ჯანდაბაში ხარ, შენ არ გამოსასვლელო, ტურამ ქათამი წეიღო, წეიღო! პატარძალო, პატარძალო, ეპრაქსია—ეპრაქსია. ეი, შენ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არ გეიარე ზეით მიწას ცოცხალი, ვინცხამ შენ ჩემს ოჯახში შემოგიყვანა და დაგბუძლა, სამას სამოცდა ხუთმა მიქელ გაბრიელმა მთავარ ანგელოზმა, შეგაჩვენოს თუ არ შეგგდო ხარხაში ტურიზა ამ დროის საწყალი ვარიე..

ვასო ურუშაძე

ქართული სახიობა

სახალხო სახლში წრემ კ. შათირიშვილის რეჟისორობით 25 ენკენ. წარმოადგინა „უმუშევარნი" დრ. 4 მოქ. ბელოისი, თ. რ. ლ. ცაგარლისა. წარმოდგენას აკლდა აღფრთოვანება, მთლიანობა. ბ-ნ. პეპანოვს ეტყობოდა როლი შეეგნო, მაგრამ მაინც სავსებით ვერ განასახიერა ნაკისრი როლის (ეგორი) ხატება, უმთავრესად ხელს უშლიდა კ^ლო. მეკუბოვეს ცოლიც (ბარათაშვილი) ვერ იყო შესაფერი, მას არა აქვს სასცენო გამოთქმა, მხოლოდ უკანასკნელ სცენაში იყო ბუნებრივი და შესაბამისი შთაბეჭდილებაც მოახდინა ვ. კობახიძე შეგნებით ასრულებდა ანიუტკას როლს, მაგრამ ბუნებრივობა აკლდა. სტეფანე მეკუბოვე (ვ. ნინიძე) მოისუსტებდა და ხანდისხან წაიმღერულებდა. მოხდენილად შეასრულეს ქ-ნ-ა ქიქოძემ გლაშა და ბ-ნ ა. მეტრეველმა ვასია. შეუდარებელი იყო მოჯამაგირე გერასიმეს. რომანიშვილი. ხალხი საკმაოდ დაესწრო

სო-ლი

ტარტიუფი ანუ მუზმუზელა, უკვდავი კომედია მოლიერისა და ივ. მაჭავარიანის მიერ საუცხოვო ენით ნათარგმნი, სახალხო სახლში წრემ 29 ენკენ „ხაკაზით" დაიწყო, ნ. გოცირიძემ (ორგანი) სიცოცხლე შემოიტანა, ტ. აბაშიძემ (დორინი) თვისი მაღალნიჭიერი თამაშით პიესას სული შთაბერა. გ. გედევანოვმა (ტარტიუფი) გვიჩვენა მსოფლიო ფარისეველ-აიძვერას მხატვრული ხატება, თ. ნარანიძე (მარი^ა) და ვ. ნინიძე (ვალერი.) ერთი მეორის შესაფერნი იყვნენ და განსაკუთრებით ცხოვლად შეასრულეს შეხვედრის სცენა, გ. ჯაბაურმა (კლეანტი) და ა. მეტრეველმა (დამი) კეთილ სინდისიერად შეასრულეს თავისი როლები. მაგრამ ტლანქად ეტყობოდათ, რომ სხვის ტანისამოსში იყვნენ, რომანიშვილი-დგებუაძისამ (ორგანის ცოლი) მკაფიოდ გამოჰკვეთა ბურჟუაზიულ ოჯახის ქალბატონი, ქნ-ი ბარათაშვილისა (პერნელი) სიჩუმის დროს უკეთესი იყო, გ. ანაშვილი (ლუიალი) არ უნდა ივიწყებდეს, რომ წელთა რაოდენობას გარეგნობა უნდა შეუწყოს და როდესაც სახე მკრთალი აქვს, ფაქიზ მოხელისა, შავი, ჰუჰყიანი ხელები არ შეეფერება. ამ საღამოს ყველაზე მეტი ძალა კი მოკარნახეს—მ. თუშმელიშვილს დაადგა. სამწუხაროა, რომ ასეთ მშვენიერ ენით ნათარგმნ პიესის როლებს კარგად ვერ სწავლობენ; ხალხი საკმაოდ დაესწრო და ისიამოვნა კიდეც, მით უმეტეს, რომ წარმოდგენა ადრე გათავდა.

უსაფანო

ბაქოს დრამატიული წრე ამ ბოლო ხანებში მაგრად მოეკიდა სათეატრო ხელოვნების გავრცელებას. უკვე 10 წ. შესრულდა, რაც ეს წრე არსებობს; მას შეძენილი აქვს მრავალი ისტორიული ტანისამოსები, მშვენიერი დეკორაციები და სხვ. თუმცა საკუთარი სცენა არ მოეპოვება, მაგრამ მაინც ყოველთვის დაუბრკოლებლივ მართავს ქართულ წარმოდგენებს სხვა და სხვა ადგილობრივ თეატრებში, სადაც ხალხი ბლომად ესწრება და კმაყოფილიც რჩება. წელსაც ამ წრემ გაბედვით დაიწყო საქმე: რეჟისორად მოიწვია ვალ. შალიკაშვილი, მსახიობ-ქალად—მ. ო. ქილარჯიშვილი და კვირას, 20 ენკენ სეზონი გახსნა „სამშობლოთი", რომელმაც დიდძალი საზოგადოება მიიზიდა. რაცა უნდა ვსთქვათ, ეს პიესა, საუკეთესოა ჩვენს ისტორიულ პიესებში, ყველაზე უფრო სცენიურია, არ არის გადაჭარბებული „პატრიოტული", დედა აზრით კეთილშობილურია და სამართლიანადაც მოსწონს ხალხს... პიესა რამდენადაც გარეგნული მხრით იყო ლაზათიანად დადგმული, იმდენად მისი შეგნებით განსახიერებაში მოისუსტებდენ მოთამაშენი. საერთო ცოდვა გამოისყიდეს მხოლოდ ბ. ვალ. შალიკაშვილმა (ლეონიძე) და ქ-ბ. ქილარჯიშვილმა (ქეთევან) ახობაძეს. (ხიმშიაშვილი) უგულო და გაყინულმა თამაშმა ვერ დაგვაკმაყოფილა. კარგები იყვნენ ბ. აწყურელი (შაჰაბასსი) და ქ-ბ. გელოვანი (ფაიხოშ). აღსანიშნავია აგრეთვე ბ. პავლიაშვილი (გოგია) და ბ. ჯიქია (ისმაილ.)

ხალხი აუარებელი დაესწრო და ბევრიც უბილეთობის გამო უკან დაბრუნდა.

იო—ბი

ქუთაისში გ. ტაბიძემ კვირას, 20 ენკენ. გამართა საღამო „საქართველოს ყვავილები". პ. იაშვილმა. წაიკითხა მოხსენება საზღვარ გარეთის შთაბეჭდილების შესახებ ომის დროს. დიდხანს შეჩერდა პარიზში მომხდარ ამბავთა აწერაზე, გარდმოგვცა პირადი შთაბეჭდილებანი ლონდონის და ჩრდილოეთ ქვეყნების შესახებ. მოხსენება არ იყო პოპულიარული: მომხსენებელი ხშირად ახსენებდა ისეთ მწერლებისა და მხატვრების სახელებს, მათთან შეხვედრას და საზოგადოთ ისეთ ენით ლაპარაკობდა, რომ ხალხისთვის ბევრი გაუგებარი დარჩა. ასეთი ფორმით მოყოლილი ამბავი სასურველია ვიწრო მეგობრულ წრეში და არა მრავალ რიცხოვან საზოგადოებაში. მომხსენებელს აქვს მშვენიერი ხმა, ლაპარაკობს ლამაზად და თავისუფლად. მსახიობებმა წარმოადგინეს „სიკვდილი ნაპოლეონისა," დრ. 1 მოქ. დ. ჩარკვიანი გარეგნობით ნათლად მოგვაგონებდა ნაპოლეონს. მომღერალმა ვ. ლორთქიფანიძემ მშვენივრად შეასრულა ქართული და რუსული სიმღერები. ლიტერატურულ განყოფილებაში მონაწილეობას იღებდენ შალვა დადიანი. ვარ. რუხაძე. გ. ტაბიძე, შ. დადიანი აკ. ფალავა. საზოგადოება ყველას ტაშის ცემით მიეგება, გ. ტაბიძეს მიართვეს ყვავილები. პ. იაშვილმა წაიკითხა ქართველი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქალის, ელენა დარიანის, ლექსები, რომელთაც საზოგადოება გააკვირვეს თავის საოცრებით და გაბედულებით ამ ლექსების კითხვის დროს რამდენიმე ქალი თეატრიდან გავიდა.

თეატრი ხალხ თ სავსე იყო. **ქ—ო.**

სოფ. შრომაში (სიღნაღის მაზ) „შრომა-ლაგოდეხის სცენის მოყვარეთა წრემ გ. ჩიკვაიძის გამგეობით 6 ენკენ." გამართა მე-7-დე მორიგი წარმოდგენა შრომის წიგნ საც ვ-სამკ თხველოს სასარგებლოდ (25% შემოსავლიდან გადაიდო დაჭრილ მეომართათვის). წარმოადგინეს: ს. ერთაწმინდელის დრ ეტ. 1 მოქ. „სიკვდილი ჩრდილოეთში", ა. ცაგარლის „ჭკუისა მჭირს" და აკაკის „ბუტიაობა„.

თავისი დაკვირვებულ და მოხდენილ თამაშით ყურადღებას იქცევდენ გ ჩიკვაიძე (დათიკო, გრიქურა და არისტო), ი. ბოსტაშვილი (გიორგი, ბუღდანა), ს. დონჯაშვილისა (გიორგის ცოლი), ი. ალავერდაშვილი (გიორგი) და ქ. ქიტიაშვილისა (სოფიო). ქ-ნი ზ. მუსლოვი ტიპიური იყო ბაბალეს როლში, მაგრამ ტასოს როლში კი მოისუსტებდა. ა. ვაჩნაძემ რამდენადაც დათიკოს როლი ჩაატარა უხეიროდ (მედავითასავით დააყარა), იმდენად მშვენიერი იყო სოსოში. დანარჩენები —ა. გოდერძიშვილი, ა. ტიგიშვილი და ა. ალავერდიშვილი ანსამბლს ხელს უწყობდენ.

წარმოდგენა გაიმართა ცის ქვეშ. ხალხი ბევრი დაესწრო და დიდათ ნასიამოვნებიც დაიშალა ღამის $12^1/_2$ ს. წარმოდგენამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა საზოგადოებაზე. ხშირად გაიგონებდით დამსწრეთა შორის: „კაცო, რა კარგი ყოფილა, თუ კიდე გამართეს, სახლში. როგორ დავდგებიო". მადლობის ღირსნი არიან წრის ყველა წევრნი და აგრეთვე მათი ხელმძღვანელნი. ვუსურვებ შემდეგშიაც ჩვეულებრივი ენერგიით გაძღოლოდენ ამ ფრად სიმპატიურ საქმეს.

რეცენზენტი

გროზნის ქართველებსაც გვეწვია თავისი უტიფრობით განთქმული „არტისტი" გ. მჭედლიშვილი: რამდენჯერმე იყო გროზნაში, ერთხელ გამოაცხადა ქართულ წარმოდგმნას ვმართავ და მხარი დამიჭირეთო. აქაურმა ქართველობამაც გამოიჩინა გულუხვობა, ფულით დაეხმარა, ბილეთებიც გაუყიდეს, მაგრამ „არტისტმა" დანიშნული წარმოდგენა გაადო, მეორედაც ასევე მოიქცა, ხოლო მესამედაც რო გვეწვია ჩვეულებრივ ფულების მოსაბოჭავ დ, ეს-კი ველარ მოითმინეს და ხელი სტაცეს ამ ქართული ხ ლოვნების მსახურთა სახელის გამტეხელს, მაგრამ როცა სასამართლოში მიიყვანეს—გაიპარა, იმავე დღეს გრიმი გაეკეთებინა და გაქცეულ ყო ზოგიერთ ვაჟბატონთა დახმარებით. როგორც გადმოგვცეს, ასეთივე „არტისტობით" გაუღვარცლია მოზდოკის, კავკავის, პეტროვსკისა და სხ. ქართველები. ჩვენი სცენის ჭეშმარიტი ქურუმები გაჭირვებულნი არიან, და ასეთი გაიძვერები-კი ხალხის გულუბრიყველობით უხვად სარგებლობენ! ნუ თუ შეუძლებელია ამ ვაჟბატონის ალაგმვა? **ან. ქ-ლი**

წვრილი ამბები

გროზნის ქართველ ახალგაზრდობას განუზრახავს ამ მოკლე ხანში გ მართოს ქართული წარმოდგენა აჭარლების სასარგებლოდ.

პ. ირეთელის „ბედნიერი დღე"-ს ამ მოკლე ხანში წარმოადგენენ სახალხო სახლსა და საბურთალოს თეატრში.

მ. კავსაძის მომღერალ-მგალობელთა გუნდმა დაიწყო მოქმედება. გუნდი მოკლე ხანში დიდ სახალხო კონცერტს გამართავს სახალხო სახლში.

აჭარელთა სასარგებლოდ შესწირეს ს. შუბლაძემ-10 მ., ბ შენგელიამ 5 მ. ლ. ჩხაიძემ 1 მ. უცნობთ-2 მ.

ხელოსანთ კლუბის მამასახლისათა საბჭოდან გადააყენეს ბ-ნი ხარაზიანი განჯისკარელის შეურაცხყოფისთვის, რომელმაც კლუბის ერთ ერთ საღამოზე სცენიდან წაკითხულ ლექსში კლუბის ზნე-ჩვეულებანი გაამათრახა.

ქართული თეატრის თანამედროვე მდგომარეობ ზე ქართ. კულტურის მოყვ. საზ-ის თაოსნობით კვირას, 4 ღვინობისთვეს, დ. კასრაძე მოხსენებას წაიკითხავს.

ველის ციხეში აკაკის სახელობის უფასო სამკითხველო გაიხსნა 1 ღვინობისთვეს.

ხარფუხის კლუბმა მდგომარე სეზონისთვეს მიიწვია სიმებიანი ორკესტრი (პრესმანის ლოტბარობით).

ახალ კლუბში საღამო იმართება წყ ლ დიდობისგან დაზარალებულთა სასარგებლოდ.

ქართველი ქალი მარიამ ქრისტ. უგრელიძე, რომელმაც საზღვარ გარ დ მიიღო უმაღლე ი საექიმო განათლება, ოდესის უნივერსიტეტში გამოსცადეს და იქვე დასტოვეს ასისტენტად აბავშო კლინიკაში.

სახალხო სახლის სცენის მოყვარეთა წრემ 27 ენკენ. გადაიხა და პანაშვიდი ახლად გარდ. სცენის მოყვარის მ. ინაშვილის სულის მოსახსენებლად.

საქართველოს რუქის გამოცემა გადასწყვიტა წ. რ. საზ-მ.

ბათომში დაიწყო 49 აჭარელის გასამართლება.

კ. ბალმონტი, რუსთა ცნობილი მგოსანი თბილ სს ჩამოვიდ. დღეს ლექციას წაიკითხავს „ვეფხ. ტყ"ის შესახებ.

ქუთაისის თეატრში —1 2 ღვინობისთვეს —ზედიზედ „სინათლე," 3 ღვინობ. „კაიუს გრაკხუსი."

მეჯიანურე ალ. ოგანეზაშვილმა, რომელიც ამას წინად სამხედრო სამსახურში გაიწვიეს სტავროპოლს, 30 მარიამ. მონაწილეობა მიიღო სათა-

დარიგო ბატალიონის მიერ გამართულ კონცერტში და პიანინოზე დაუკრა რამდენიმე ჰანგი, რასაც დამსწრენი დიდის აღფრთოვანებით შეხვდენ. ოგანეზაშვილს დაეგალა, შეადგინოს სიმებიანი ორკესტრი.

რუსთა შორის

◆ **მსახიობ ქალის ვ. თ. კომისარჟევსკაიას** ძეგლი პეტროგრადში აკურთხეს 17 ენკენისთვეს, მისი სახელწოდების დღეს. ძეგლი ბრინჯაოსია, მარმარილოს კვარცხლიბეკზე, გაკეთებულია მოქანდაკე ქალის დილონის მიერ, მთელის ტანით.

მწიგნობრობა

აბდულ-მესიანი. იოანე შავთელისა, მ. ჯანაშვილის წინასიტყვაობით და განმარტებით, ალ. გრ. უგუზოვის გამოცემა, № 1, მეცნიერული გამოცემაა, მდიდარი ახსნა-განმარტებით. წიგნს წინ უძღვის ვრცელი წინასიტყვაობა (20 გვ.), ხოლო თვით პოემა შეიცავს 31 გვ. განსაკუთრებით ძვირფასია პოემაში ნახმარ ძველ სიტყვათა და ზოგიერთ ადგილთა განმარტებანი (25 გვ.). მოზარდ თაობასა და აგრეთვე ყველა იმას, ვისაც ჩვენი კლასიკური ლიტერატურის შესწავლა სწყურია, ეს წიგნი დიდს სამსახურს გაუწევს. წიგნი შედარებით ძლიერ იაფია (78 გვ. 25 კაპ.) და ყველასათვის ხელმისაწვდომი. სასურველია ასეთივე წესით გამოიცეს ჩვენ ძველ სხვა მწერალთა ნაწარმოებნი.

მესხეთი, წერილი მ. ჯანაშვილისა, ალ. გრ. უგუზოვის გამოცემა, № 2, სწორედ დროზეა გამოცემული და საჭიროა მისი გავრცელება, მით უმეტეს, რომ წიგნი შინაარსიანია, დაზარალებულ მესხთა სასარგებლოდ დაბეჭდილი და იაფადაც ღირს (23 გვ. 10 კაპ.). სიამოვნებით ვეგებებით ბ-ნ ალ. გრ. უგუზოვის კეთილ დაწყებულებას, რომელმაც ჩვენს უწიგნობაში ასეთი მშვენიერი წიგნები (აბდულ მესიანი და მესხეთი) გამოსცა.

მწიგნობარი

რედაქტორ-გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**

Дозволено Военной Цензурой

ტფ. ქართ. ფილარ. საზ.

სამუსიკო სკოლა სლეპცოვის ქ. ზელნიცკის სახ. № 4. მოწაფეთა მიღება 10—2 ს.-მდე დღისით და 5—7 ს.-მდე საღამოთი სკოლის კანტორაში. **სწავლის ფასი**: ფორტეპ. 70 მ. წელიწადში, სკრიპკა 75 მ., ვიოლონჩელი—65 მ., კონტრაბასი—50 მ სიმღერა 100 მ., თეორიის კლასები —15 მ. სწავლის ფასი ნახევარ წლობით წინდაწინ.

ხარუხის საზ. კლუბი მიხეილის პრ. № 131

საუცხოვო საზაფხულო როტონდით, სცენით და მშვენიერი, ელოქტრონით განათებული ბაღით

დასაწყისი საღამოს $8^1/_2$ საათზე.

შესავალი ფასი: მამაკაცნი იხდიან,—30 კ. ქალები და სტუდენტები—20 კ. წარმოდგენა იწყება 9 საათზე, სინემატოგრაფი—$8^1/_2$ ს., საბავშვო საღამო - 5.—9 ს.

ჩვეულებრივ ვასწავლი

ქართულ სიმღერა—გალობას

— და ვამზადებ მომღერალ.-მგალობლებს მუდმივ გუნდისათვის, ლის მიწვევა ეკლსიებში და კონცერტებზე, ახალ წევრების მიღება-ჩაწერა იკითხეთ

მიხეილ კავსაძესთან.

(ჩუღურეთის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიის სკოლის შენობაში, ორშაბათ., ოთხშაბათ და პარასკეობით საღამოს 6—9 ს.-დე). როგორც ახლებს, ისე ძველ ჩვენ გუნდის წევრთ ვთხოვ მობძანდნენ აღნიშნულ დღეებს.

ვასწავლი მუშა ხალხსაც.

ნომრები „ავრორა“

ახლად შეკეთებული, საუცხოვოდ მოწყობილი, სუფთა, ელექტრონის სინათლით ქალაქის შუაგულს, ვორონცოვის ძეგლთან. **ნომრები ოთხი აბაზიდან.** ნომრებში სმაზარეული, ცხელი და ცივი წყლით (დუში და ვანნა). თბილისი, მიხეილის პრ. № 5. ტელეფ. 13—14 (წ)